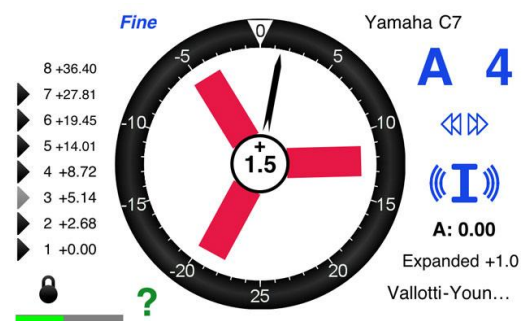

Stemmen blijft vakwerk

Zelf je piano stemmen, het klinkt te mooi om waar te zijn en dat is het ook. Er zijn wel stem-apps te krijgen waarmee je bijvoorbeeld fortepiano's en klavecimbels kunt stemmen, maar die zijn voor een 'gewone' piano of vleugel niet geschikt. De vakman blijft onmisbaar om uw piano of vleugel goed gestemd te houden. Dat leggen we even uit.

Er is software voor het deskundig stemmen van piano's. Die is duur en is alleen te gebruiken door een stemmer met kennis en ervaring. Dat heeft te maken met de zogeheten 'inharmonicitet'. Een gitaar, harp of viool is over het algemeen zonder problemen te stemmen. De snaren van een piano zijn echter veel dikker en de spanning op de snaren is veel hoger. De natuurlijke spreiding van de tonen ligt daardoor verder uit elkaar. Een octaaf op een piano is iets groter dan bijvoorbeeld op een viool of gitaar. Hoeveel groter het octaaf is, verschilt ook nog eens per soort en merk piano. In principe is de inharmonicitet bij een kleine piano groter dan bij een grote vleugel.

Voordat de stemmer gaat stemmen, neemt hij met de software eerst een paar octaven op. Die berekent dan een passende stemming. De stemmer past de stemming wel vaak op gehoor aan bij de overgang van de bassnaren naar de snaren in het middengebied.

Hoe breed het instrument gestemd moet worden, is ook een kwestie van gewenning en smaak. Zelfs de stemming van twee ervaren stemmers kun je niet een op een met elkaar vergelijken. Daar komt nog iets bij: het moeilijkste is niet om te horen of de snaar de juiste spanning heeft, maar om te zorgen dat hij ook voor langere tijd op toon BLIJFT. Daar kan een stem-app niet bij helpen. Het zit als volgt.

De stemming van een piano of vleugel verloopt altijd maar een klein beetje. Vaak hoor je het verschil niet omdat het langzaam gaat. Wat het eerst opvalt, is het 'janken'. De drie snaren die een bepaalde toon voortbrengen (een 'koor'), moeten exact dezelfde toonhoogte hebben. Bij heel kleine verschillen gaat de klank 'janken' of 'snauwen'. Een stem-app kan daar niet bij helpen.

Bij een stembeurt wordt het instrument vrijwel altijd volledig gestemd. Op die manier blijft de stemming op peil en de druk op de zangbodem stabiel. Het is niet aan te raden te wachten tot de piano vals klinkt, want dan zijn er meerdere stemmingen nodig om hem weer goed gestemd te krijgen.

Met een stem-app op je smartphone kan iedereen wel controleren of de A van de piano of vleugel niet te ver van de concerthoogte (440 Hz) staat. Maar voor het stemmen blijft de pianotechnicus dus onmisbaar.

Goed stemmen is dus niet eenvoudig. De opleiding Pianotechniek aan het HMC in Amsterdam is een MBO-4 opleiding van drie jaar. Een student oefent het stemmen elke dag een paar uur en zelfs na de opleiding heeft hij/zij nog heel veel bij te leren op stemgebied.

De Zachte Stad – vervolg

In Rotterdam wordt op veel plaatsen het gras kort gehouden door ruim 2000 schapen. Die worden natuurlijk geschoren en dat levert per jaar zo'n 5000 kg wol op. Industrieel ontwerper Meindersma onderzocht de kwaliteit van die wol en die bleek opvallend goed. In onze Nieuwsbrief van voorjaar 2023 schonken we daar al aandacht aan.

Meindersma ging ook na wat de productiemogelijkheden waren. In Europa wordt nog maar weinig met wol gedaan, alleen in Engeland en Duitsland zijn bijvoorbeeld nog enkele bedrijven die vilt produceren.

Ze maakte er een hele studie van en organiseerde tentoonstellingen over dat onderwerp, onder andere op het Dutch Design Festival, in het Cuypershuis en musea in het buitenland.

Van de wol is bijvoorbeeld vilt te maken voor in piano's en vleugels. In die instrumenten worden wel zes soorten vilt verwerkt, afgezien van verschillen in dikte en kleur. De link tussen wol en klank intrigeerde haar en zodoende nam ze contact met ons op. We gingen samen na hoe we de Rotterdamse wol in piano's en vleugels konden toepassen, met goede resultaten.

Rotterdams vilt

We zijn inmiddels bezig met de revisie van een prachtige klassieke Steinway vleugel, waarbij we 'Rotterdams vilt' gaan verwerken. De vleugel zal in Museum Boymans van Beuningen komen te staan voor concerten.

Maar zover is het nog niet. De revisie zal zeker een half jaar duren, onder andere omdat we nog allerlei tests met de diverse soorten vilt doen. De resultaten tot nu toe zijn zeer hoopgevend. De Engelse textiel fabriek Hainsworth heeft al diverse soorten geproduceerd en viltproducent VFG heeft het vilt voor de hamerkoppen geleverd. De firma ABEL, die al veertig jaar hamerkoppen voor ons maakt, heeft op ons verzoek het Rotterdamse vilt op hamerkoppen voor de Steinway aangebracht. Dat leverde een prachtige, volle en warme klank op.

Film

Het hele proces van schaapscheren tot de verwerking van de wol (weven, vervilten enz.) heeft filmer Roel van Tour prachtig in beeld gebracht. Zie de film op www.dezachtstad.nl. Onlangs heeft hij het hele proces van de productie van vilt en het maken van hamerkoppen gefilmd. Binnenkort zal hij de opnamen hebben gemonteerd tot een mooie film.

Concerten

Dit jaar hebben we al een paar heel bijzondere concerten in onze showroom gehad, van het Satin Tango Trio, Miki Barabino en Huw Warren (tweemaal zelfs). Die fraaie reeks zetten we voort.

Daisy Chapman

Op woensdag 18 september a.s. mogen we de beroemde Engelse singer/songwriter Daisy Chapman bij ons verwelkomen. Ze is een ster, niet

alleen in Engeland, maar ook ver daarbuiten. Ze treedt voor het eerst in Nederland op, en wel in onze sfeervolle showroom. Haar carrière is zonder meer indrukwekkend. Ze zingt, componeert en speelt piano, en heeft vier sublieme CD's en enkele EP's op haar naam staan. Haar eigen songs zijn prachtig en ze heeft een uitstekende neus voor de muziek van anderen, die ze zodanig arrangeert dat het composities van haarzelf lijken. Ze gaat veel op tournee, met diverse ensembles, waarvan de violiste Sue Lord altijd deel uitmaakt. Chapman's stem, de piano en de viool zijn een unieke combinatie en maken bijzonder diepe indruk. Kijk op www.coxpiano.nl/nieuws/

Sara Gutiérrez en Federico Mosquera

De eerste films werden al rond 1890 gemaakt, maar het zou tot 1927 duren voordat er een speelfilm met geluid werd geproduceerd. Tot die tijd zorgde meestal een pianist of een orkestje voor de auditieve begeleiding van een film. Stomme films worden nog maar weinig vertoond, maar op 21 november gaat dat bij Cox Pianoservice gebeuren. Dan draaien we een stomme film uit 1920 met begeleiding van twee pianisten van naam, Gutierrez en Mosquera. De film: *Das Cabinet des Dr. Caligari*, van Robert Wiene. We gaan dan niet alleen genieten van hun pianospel, maar ook ervaren hoe het destijds was om een film te zien. Het belooft een unieke avond te worden!

Rik Cox
Milo Schekkerman
Rebecca van Hoorn
Thijs Dekker
Jelle de Pater

Gediplomeerd pianotechnicus en -stemmer, CPT (Certified Piano Tuner), lid VvPN
Gediplomeerd pianotechnicus en -stemmer, CPT (Certified Piano Tuner)
Administratrice en verkoopadviseur
Werkplaatsassistent
Stagiair, volgt opleiding Pianotechniek bij HMC Amsterdam

3

COX PIANOSERVICE
info@coxpiano.nl

Tel. 0182-524 528

Meridiaan 25, 2801 DA GOUDA
www.coxpiano.nl

Mobiel: 06-53 64 22 67

Open: ma t/m zat. 9.00-17.00 uur. Bezoektijden winkel/showroom/werkplaats:
elke zaterdag 9.00 - 16.00 uur. Overige dagen en 's avonds op afspraak.

